مرکز مطالعات استراتیژیک و منطقوی

د ستراتېژيکو او سيمه‌ييزو څېړنو مرکز

تحلیل هفته

شماره: ۲۸۵ (از ۲۹ جدی الی ٦ دلو ۱۳۹۷ هـ ش)

این نشریه مجموعهٔ تحلیل رویدادهای مهم سیاسی، امنیتی، اقتصادی و اجتماعی هفته‌واری است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی، توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی تهیه و نشر می‌گردد، تا نهادهای سیاست‌گذار و پالیسی‌ساز از آن استفاده نمایند.

آنچه در این شماره می‌خوانید:

ټاکنيزې ډلې او د راتلونکو ولسمشريزو ټاکنو برخليک

د ټاکنو تېرې تجربې ... ۳

اوسنۍ ټاکنيزې ډلې ... ۴

ځواکمنې ټاکنيزې ډلې ... ٦

۱ـ د محمد اشرف غني ټاکنيزه ډله ... ٦

۲ـ د عبدالله عبدالله ټاکنيزه ډله ... ۷

۳ـ د محمد حنيف اتمر ټاکنيزه ډله ... ۸

۴ـ د ګلبدين حکمتيار ټاکنيزه ډله ... ۸

ټاکنيز نظام او د ټاکنو کميسيون ... ۹

د ټاکنو برخليک ... ۱۰

ټاکنيزې ډلې او د راتلونکو ولسمشريزو ټاکنو برخليک

د افغانستان د ټاکنو خپلواک کميسيون د وروستۍ پرېکړې پر بنسټ، راتلونکې ولسمشريزې ټاکنې د ۱۳۹۸هـ ش کال د سرطان په ۲۹مه ترسره کېږي. د دې کميسيون له لوري د اعلان شوې مهالوېش له مخې د ولسمشريزو ټاکنو لپاره د نوماندانو د نوم ليکنې لړۍ د ۱۳۹۷هـ ش کال د جدې له لومړۍ تر ۳۰مې نېټې پورې وه.

که څه هم په دغه موده کې د ټاکنو له کميسيون څخه ۷۰ کسانو د نوماندۍ معلوماتي کڅوړې ترلاسه کړې وې؛ خو په دې ډله کې يوازې ۲۰ کسان د ټاکنو کميسيون ته د نوماندۍ په موخه ورغلل چې په شرايطو برابر ۱۸ تنه يې راتلونکو ولسمشريزو ټاکنو ته نوماند شول.

ولسمشريزو ټاکنو ته د ۱۸ نوماندانو په منځ کې د ځينو ټاکنيزو ډلو تشکيلاتي جوړښت د توقع خلاف را څرګند شو. ځکه د داسې کسانو ترمنځ ټاکنيزې ډلې رامنځته شوې، چې په تېر کې يې له يو بل سره ژور سياسي اختلافونه درلودل او پر يو بل يې مختلف تورونه لګولي دي.

په افغانستان کې د تېرو ټاکنو تجربې، راتلونکو ټاکنو لپاره رامخته شوې ټاکنيزې ډلې، د دغو ډلو تشکيلات جوړښتونه او په ټوله کې د هېواد روان وضعيت او د ټاکنو کميسيون ظرفيت ته په کتلو سره د راتلونکو ولسمشريزو ټاکنو برخليک، هغه مسايل دي چې دلته يې په اړه بحث شوی دی.

د ټاکنو تېرې تجربې

په افغانستان کې د طالبانو د رژيم له را پرځېدو وروسته په ۱۳۸۳هـ ش کال کې په لومړي ځل د ولسمشرۍ ټاکنې او په ۲۰۰۵م کال کې پارلماني ټاکنې وشوې. هغه مهال دغه ټاکنې په افغانستان کې د ملګرو ملتونو د دفتر له خوا د ټاکنو د تنظيم له ګډ دفتر سره په همغږۍ اداره کړل شوې.

د ۱۳۸۳هـ ش کال د ثور په ۱۱مه د پخواني ولسمشر حامد کرزي د ۲۱مې ګڼې فرمان له مخې د افغانستان د ټاکنو خپلواک کميسيون جوړ شو. د اساسي قانون د ۱۵٦مې مادې پر بنسټ، دغه کميسيون په افغانستان کې د ټولو ترسره کېدونکو ټاکنو د ادارې، څارنې او د خلکو د رايو پر بنسټ، د پرېکړو مسؤوليت لري.

د ټاکنو د خپلواک کميسيون له جوړېدو تمه دا وه چې په راتلونکي کې به د ټاکنو پر مهال د ستونزو او درغليو مخه ونيول شي. ځکه د ۱۳۸۳هـ ش کال په ولسمشريزو ټاکنو کې د درغليو په اړه ځينې شکايتونه موجود وو؛ خو د ۱۳۸۸ او ۱۳۹۳هـ ش کال ولسمشريزو او د ۱۳۹۷هـ ش کال پارلماني ټاکنو ته په کتلو سره ښکاره شوه چې په دغه پروسه کې ستونزې، درغلۍ او لاسوهنې د پخوا په پرتله لا زياتې شوې وې.

د ټاکنو خپلواک کميسيون په ۱۳۸۸هـ ش کال کې د ولسمشرۍ او ولايتي شوراګانو ټاکنې ترسره کړې، د دغو ټاکنو پر مهال د دوو مخکښو نوماندانو حامد کرزي او عبدالله عبدالله ترمنځ د ټاکنو د پايلو پر سر ډېرې ناندرۍ رامنځته شوې؛ خو بالاخره حامد کرزی د دويم ځل لپاره د افغانستان د ولسمشر په توګه وټاکل شو.

د ټاکنو خپلواک کميسيون په رهبرۍ په ۱۳۸۹هـ ش کال کې پارلماني ټاکنې هم ترسره شوې. په دغو ټاکنو کې د درغليو ستونزه لاجدي شوه. ان تر دې چې په پارلماني ټاکنو کې د پراخو درغليو د څېړنې لپاره ځانګړې محکمه جوړه شوه.

د ۱۳۹۳هـ ش کال په ولسمشریزو ټاکنو کې د ټاکنو کمیسیونتر بل هر وخت له سختو نیوکو او تورونو سره مخ و. په ټاکنو کې اشرف غني او عبدالله عبدالله دوه مخکښ نوماندان وو، چې په لومړي پړاو کې هېڅ یوه هم د بریا رایې خپلې نه کړې. په دویم پړاو کې یې هم یو پر بل د درغلیو د تورونو لګولو له کبله کیسه لا خرابه شوه، چې بلاخره د دواړو لورو ترمنځ د امریکا د بهرنیو چارو پخواني وزیر جان کیري په منځګړیتوب، د ملي یووالي حکومت په نوم ګډ حکومت رامنځته شو.

اوسنۍ ټاکنیزې ډلې

په افغانستان کې د راتلونکو ولسمشریزو ټاکنو لپاره ۱۸ کسانو ځانونه نوماند کړي دي. په دغه ۱۸ ټاکنیزو ډلو کې ځېنې ډلې ځواکمنې ښکاري او کولای شي د ټاکنو په میدان کې ښه سیالي وکړي؛ خو ځینې نورې ډلې بیا په خلکو کې د نفوذ او سیاسي مخینې درلودو له اړخه کمزورې ښکاري. په ټوله کې دغه ۱۸ ټاکنیزې ډلې په لاندې دوه برخو وېشلی شو:

لومړۍ: د راتلونکو ولسمشریزو ټاکنو لپاره په ۱۸ نوماندانو کې ځینې داسې ټاکنیزې ډلې رامنځته شوې دي، چې ځانونه د ولسمشرۍ حقداره ګڼي او ولسمشرۍ ماڼۍ ته به د رسېدو په موخه رښتینې مبارزه وکړي. په دې برخه کې د محمد اشرف غني، عبدالله عبدالله او محمد حنیف اتمر ټاکنیزې ډلې یادولی شو، دوی به په راتلونکو ټاکنو کې د بریا په موخه کلکه مبارزه او یو د بل سیالي وکړي.

دویم: د راتلونکو ولسمشریزو ټاکنو لپاره په رامخته شوو ټاکنیزو ډلو کې، ځینې داسې ډلې هم شته چې نه د بریا هیله لري او نه یې هم د بریا چانس شته. دا ډول ټاکنیزې ډلې تر ډېرې د شهرت او یا هم مادي او سیاسي امتیازاتو ترلاسه کولو په موخه رامنځته کیږي. اوس مهال هم ښایي په دغو ۱۸ ټاکنیزو ډلو کې ځېنې ډلې مخکې له ټاکنو له خپلې نوماندۍ د نورو ډلو په ګټه تېرې شي او ځینې چې د شهرت ترلاسه کولو په موخه نوماند شوي، ښایي په ټاکنو کې هم خپل بخت و ازمويي.

په افغانستان کې د ۱۳۹۸هـ ش کال د ولسمشریزو ټاکنو ۱۸ ټاکنیزې ډلې:

ګڼه	نوماند	لومړی مرستیال	دویم مرستیال
۱	محمد اشرف غني	امر الله صالح	محمد سرور دانش
۲	عبدالله عبدالله	عنایت الله بابر فرهمند	سید سامع سعادتی
۳	محمد حنیف اتمر	محمد یونس قانوني	حاجی محمد محقق
۴	ګلبدین حکمتیار	فضل‌الهادي وزین	حفیظ الرحمن نقی
۵	رحمت الله نبیل	مراد علي مراد	مسعوده جلال
٦	شیدا ابدالي	عبدالبصیر سالنګي	سید علی اکبر کاظمي
۷	احمد ولي مسعود	فریده مهمند	عبدالطیف نظري
۸	محمد شهاب حکیمی	نورالحبیب حصیر	استاد عبدالعلی سرابي
۹	فرامرز تمنا	سید قیاس سعیدی	محمد امین رشادت
۱۰	نور الرحمان لېوال	عبدالهادي ذوالحکمت	محمد یحی ویاړ احمدزی
۱۱	غلام فاروق نجرابي	شریف الله	بابکر خیل
۱۲	نور الحق علومی	بشیر احمد بیژن	محمد نعیم غیور
۱۳	زلمی رسول	عبدالجبار تقوا	غلام علی وحدت
۱۴	عنایت الله حفیظ	جنت خان فهیم	عبدالجمیل شیراني
۱۵	سید نورالله جلیلي	عبدالخمیل رومان	چراغ علي چراغ
۱٦	محمد حکیم تورسن	محمد نادر شاه احمدزی	شفیع الله قیصاري
۱۷	عبداللطیف پدرام	محمد احسان حیدری	محمد صادق وردګ
۱۸	محمد ابراهیم الکوزی	خدیجه غزنوي	سید سامع کیاني

ځواکمنې ټاکنيزې ډلې

په افغانستان کې تېرو ولسمشريزو ټاکنو ته په کتلو سره داسې ښکاري چې داخل به ټاکنيزې سيالۍ نظر پخوا ته ګرمې او سختې وي. په ټوليز ډول په تېرو ټاکنو کې سره له دې چې د نوماندانو شمېر به زيات وو؛ خو ځواکمن ټيمونه به کم وو. داځل د تېر خلاف په ټاکنيزو ډلو کې د ځواکمنو ډلې شمېر زياد ښکاري، چې له امله به يې هيڅ يوه ډله د ټاکنو په لومړي پړاو کې د بريا رايې پوره نه شي کړی او ټاکنې به دويم پړاو ته لاړې شي.

- **د محمد اشرف غني ټاکنيزه ډله:** اشرف غني چې د ۱۳۹۳هـ ش کال په ټاکنو کې د «تحول او تدام» ټاکنيزې ډلې مشر وو، دا ځل د امرالله صالح او محمد سرور دانش سره يو ځای د «دولت جوړونکې» ټاکنيزې ډلې په نوم راتلونکو ولسمشريزو ټاکنو لپاره د سيالۍ ميدان ته را مخته شوی دی.

د افغانستان اوسنی ولسمشر داسې مهال راتلونکو ولسمشريزو ټاکنو ته نوماند کېږي، چې ډېری پخواني ياران او د ټيم قوي غړي يې ترې تللي دي. جنرال دوستم چې ويل کېږي په تېرو ټاکنو کې يې زياتې رايې غني ته راټولې کړې، اوس مهال يې د يوه مخالف ټيم ملاتړی دی. حنيف اتمر چې د اشرف غني تر ټولو نږدې کس بلل کېده او د ملي يووالي حکومت پر مهال د غني د مخالفينو د سترګو اغزی وو، نن هغه هم ورسره نشته او په راتلونکو ولسمشريزو ټاکنو کې د غني سيالۍ ته رامخته شوی دی. له دې پرته د غني يو شمېر نور پخواني ملګري چې پخوا يې ملاتړي وو، اوس مهال د ده د نورو سيالانو ترڅنګ ولاړ دي. دا هغه څه دي چې په راتلونکو ولسمشريزو ټاکنو کې يې د اشرف غني سيالي سخته کړې ده.

په تېرو ټاکنو کې غني تر ټولو ډېره رايه له پښتون او ازبک څخه ترلاسه کړه. اوس مهال د جنرال دوستم په تلو سره د ازبکو يوه لويه برخه رايه د غني له لاسه وتلې ده. دغه‌راز د غني پر وړاندې د اتمر او ګلبدين حکمتيار سيالي بيا په پښتنو کې د ده رايه کسر کولی شي.

د ملي امنيت پخوانی رئيس امرالله صالح چې د ملي يووالي حکومت پرمهال يې د حکومت پر کړنو ډېر ځله توندې نيوکې کړې دي، راتلونکو ټاکنو کې د غني تر څنګ ولاړ دی؛ خو په مختلفو ټاکنيزو ډلو کې د جمعيت اسلامي ويشل شوي حالت ته چې ګورو، ښايي امرالله صالح دومره رايه غني ته را نه وړي. سرور دانش له هغو ګوتو په شمېر کسانو څخه دی چې له پخوا يې د غني ملګرتيا کړې ده. که څه هم غني نوموړی تر ډېره د هزاره قوم د رايې د ترلاسه کولو په موخه له ځان سره درولی؛ خو په اوس

مهال کې د هزاره قوم رایه هم تر ډېره وېشل شوې ښکاري، ځکه محمد محقق له حنیف اتمر او کریم خلیلي له عبدالله عبدالله سره ولاړ دی او په هزاره قوم کې همدا دوه کسان تر نورو د ډېر نفوذ خاوندان بلل کېږي.

پر دې ټولو سربېره کوم څه چې د اشرف غني ډلې ته ځواک ورکوي او د بریا چانس یې زیاتوي، هغه د ده برحاله ولسمشري او د حکومت په رأس کې قرار لرل دي. دغه‌راز د غني له لوري په مرکزي ریاستي نظام ټینګار او د اجرائیه ریاست له منځه وړل، هم هغه د قوت ټکي دي چې د غني پلویان یې زیات کړي دي.

- **د عبدالله عبدالله ټاکنیزه ډله:** په تېرو ولسمشریزو ټاکنو کې د «اصلاحاتو او همګرایی» ډلې مشر عبدالله عبدالله، راتلونکو ولسمشریزو ټاکنو ته د «ثبات او همګرایی» له شعار سره را مخته شوی دی. عبدالله هغه څوک دی چې له ۱۳۸۰هـ ش کال وروسته یې ولسمشریزو ټاکنو ته دا درېیم ځل نوماندي ده او په دې برخه کې له ښې تجربې څخه هم برخه‌من دی. سره له دې چې په تېرو دوو پړاوونه پړاوونو کې یې هر ځل ښه سیالي کړې ده؛ خو نه دی توانېدلی چې ولسمشرۍ ماڼۍ ته د افغانستان د ولسمشر په توګه دننه شي.

راتلونکو ولسمشریزو ټاکنو ته عبدالله عبدالله د جمعیت اسلامي، جنبش اسلامي او وحدت اسلامي ګوندونو له لوري را مخته شوی نوماند دی. د ده په ټاکنیزه ډله کې جنرال دوستم، محمد کریم خلیلي او صلاح الدین رباني قوي سیاسي او قومي ملاتړ لرونکې څېرې دي.

د جنرال دوستم او کریم خلیلي له ملګرتیا ورهاخوا د عبدالله عبدالله د ټاکنیزې ډلې د قوت درېیم ټکی د جمعیت اسلامي په انسجام پورې اړه لري. که څه هم په اوس مهال کې د جمعیت اسلامي مهم غړي د راتلونکو ټاکنو لپاره په مختلفو ټاکنیزو ډلو کې تیت او غیر منسجم ښکاري؛ خو د دې حزب مشر صلاح الدین رباني بیا عبدالله عبدالله د جمعیت اسلامي یوازینی رسمي نوماند اعلان کړ. که چېرې د جمعیت اسلامي د مهمو غړو اوسنی وېش او غیر منسجم‌والی د دغه حزب داخلي او پټه ستراتېژي وي او یوازې غواړي د اشرف غني، حنیف اتمر او ګلبدین حکمتیار ترمنځ د پښتون قوم رایه څو تقسیمه شي، نو عبدالله عبدالله به د تېرو ټاکنو په شان له اشرف غني سره کلکه سیالي وکړي؛ خو که چېرې رښتیا هم داسې نه وي او د جمعیت اسلامي هر غړی د خپل ټیم لپاره صادقانه کار او کمپاین وکړي، بیا نو له اشرف غني سره د عبدالله عبدالله سیالي سخته ده.

- **د محمد حنیف اتمر ټاکنیزه ډله:** ولسمشریزو ټاکنو ته د ۱۸ نوماندانو به منځ کې، ظاهراً د حنیف اتمر د ټاکنیزې ډلې جوړښت تر نورو ځواکمن ښکاري. د «سولې او اعتدال» تر شعار لاندې ټاکنیزه ډله کې د اتمر لومړی مرستیال محمد یونس قانوني د جعیت اسلامي مطرح غړی دی او محمد محقق بیا د اجرائیه ریاست دویم مرستیال او په هزاره قوم کې ډېر نفوذ لرونکی شخص دی. همدارنګه د «سولې او اعتدال» په ډله کې عطا محمد نور، اسمعیل خان، سباوون، زاخیلوال، سید حامد ګیلاني او ځینې نورې مطرح سیاسي څېرې هم ګډون لري، چې دغه ډله یې نوره هم ځواکمنه کړې ده.

حنیف اتمر د ملي یووالي حکومت پر مهال هغه سیاسي څېره وه چې د غني د پلویانو ترمنځ یې ډېر محبوبیت درلود؛ خو له غني سره د نوموړي مخالفت او له نوماندۍ وروسته دا وینا چې «که ولسمشر شو، په اساسي قانون کې به تعدیل رامنځته کړي او اوسنی ریاستي نظام به نیمه ریاستي باندې بدل کړي»، هغه ټکي دي چې ښايي د خلکو ترمنځ په ځانګړې توګه په پښتون قوم کې یې د نوموړي محبوبیت ته زیان رسولی وي.

سره له دې چې د حنیف اتمر په ډله کې زيات شمېر سیاسي، قومي او جهادي مطرح کسان راټول دي، خو د ولسي جرګې ټاکنو ته په کتلو سره داسې ښکاري چې ولس تر ډېره د دغو څېرو تر شا نه دی ولاړ او ډېری خلک د خپلې فردي خوښې پر بنسټ رایه ورکوي.

- **د ګلبدین حکمتیار ټاکنیزه ډله:** د حزب اسلامي افغانستان رهبر، ګلبدین حکمتیار چې په ۱۳۹۶هـ ش کال کې یې د افغان حکومت او بهرنیانو پر ضد خپله وسلهواله مبارزه پرېښوده او سوله یې وکړه، د راتلونکو ولسمشریزو ټاکنو لپاره سیالۍ ته راوتلی دی. که څه هم نوموړي د ۱۳۹۳هـ ش کال په ولسمشریزو ټاکنو کې له قطبالدین هلال څخه ملاتړ اعلان کړ او نوموړی یې د حزب اسلامي افغانستان نوماند وباله چې هغه مهال قطب الدین هلال یوازې څه کم دوه سوه زره رایې وګټلې؛ خو حکمتیار د افغانستان په سطحه د یوه افغان شموله اسلامپالي او جهادي سیاسي حزب رهبر دی او لا هم د افغانانو ترمنځ زیات نفوذ لري، پر همدې اساس ښايي یوه اندازه رایې په ځانګړې توګه د اسلامپالو رایې له نورو نوماندانو څخه را کسر کړي.

ټاکنیز نظام او د ټاکنو کمیسیون

د ۱۳۹۳هـ ش کال له جنجالي ټاکنو را وروسته د ملي یووالي حکومت د مشرانو ترمنځ له شوو هوکړو څخه، یو هم د ټاکنیز نظام اصلاح او د ټاکنو کمیسیون کې د نوو کسانو ګمارل وو. د ملي یووالی حکومت له جوړېدو را وروسته تر یو څه ځنډ وروسته ولسمشر غني د یوه فرمان له مخې په کمیسیون کې تغیرات راوستل او نوي کمیسیون په کار پیل وکړ؛ خو د وخت په تېرېدو سره ښکاره شوه چې د ټاکنو نوی کمیسیون هم د ظرفیت او مدیریت له اړخه کمزوری و.

دغه کمیسیون د ۱۳۹۷هـ ش کال د ولسي جرګې ټاکنې له درې کلن ځنډ وروسته په ډېر خراب شکل او وضعیت کې ترسره کړې. د ولسي جرګې د ټاکنو پر مهال کمزوری مدیریت، فساد او پراخې درغلۍ ټول هغه موارد وو چې له کبله یې لا هم کمیسیون د ولسي جرګې ټاکنو وروستۍ پایلې نه دي اعلان کړې؛ نو همدې ته په کتلو سره د راتلونکو ټاکنو پر وړاندې یو ستر خنډ د ټاکنو اوسنی کمیسیون او ټاکنیز نظام دی.

د ولسي جرګې په تېرو ټاکنو کې له بایومټریک دستګاوو څخه کار واخیستل شو؛ خو د ټاکنو کمیسیون ونه‌توانېد چې دغه سیستم په سمه توګه مدیریت کړي. په دې برخه کې د بایومټریک دستګاوو تخنیکې ستونزې او د بایومټریک په اړه د خلکو نه پوهاوی هغه موارد وو چې دغه سیستم یې له ستونزو سره مخ کړی و. د راتلونکو ولسمشریزو ټاکنو پر وړاندې یوه لویه ستونزه همدا ده. که چېرې د ټاکنو کمیسیون بیا هم په دې برخه کې د ولسي جرګې د ټاکنو په شان ناکام پاتې شي او بایومټریک سیستم منظم نه کړي، د ولسمشریزو ټاکنو جنجال به هم د ولسي جرګې له تېرو ټاکنو کم نه وي.

د ولسي جرګې په تېرو ټاکنو کې اوسنۍ کاغذي تذکرې د نوملیکنې لپاره اصلي سند ګڼل کېده، چې له کبله یې زیاتو درغلیو ته لاره هواره شوه او د ولسي جرګې په ټاکنو کې زرګونه کسانو جعلي تذکرې وکارولې. دا ستونزه یوازې د برېښنایي تذکرو د وېش په واسطه حل کېدونکې ده؛ خو دا چې تر اوسه ډېرو کمو افغانانو برېښنایي تذکرې ترلاسه کړې دي او د وېش لړۍ یې محدوده او ورو ده، ښایي راتلونکو ولسمشریزو ټاکنو کې هم له دغې ستونزې سره مخ اوسو.

پر دې سربېره د هېواد روان امنیتي وضعیت د راتلونکو ولسمشریزو ټاکنو پر ړاندې یوه لویه ننګونه ده. په اوس مهال کې شاوخوا ۴۵ سلنه خاوره د حکومت له کنټرول څخه وتلې. دغه راز د دولت تر کنټرول لاندې سیمو کې هم پوره امن نشته، دا وضعیت به د ټاکنو سرتاسریوالی او شفافیت تر پوښتنې لاندې راولي.

د ټاکنو برخلیک

په اوس مهال کې د افغانستان روان سیاسي او امنیتي وضعیت او د تېرو ولسمشریزو ټاکنو پر جنجالو او درغلیو ته په کتلو سره د راتلونکو ولسمشریزو ټاکنو برخلیک په لاندې مواردو پورې تړلی ښکاري:

د سولې د خبرو څرنګوالی: په افغانستان کې د روانې جګړې د پای ته رسېدو په موخه له تېرو څو میاشتو راهیسې د امریکا او طالبانو ترمنځ مخامخ خبرې روانې دي. دغه خبرې که څه په ابوظبی کې له درېیمې ناستې وروسته د اجنډا پر سر د اختلاف له امله د لنډ مهال لپاره وځنډېدې؛ خو څو ورځې وروسته د سیمې ځینې هېوادونو ته د خلیلزاد د سفر له پای ته رسېدو سره، تېره اوونۍ بېرته پیل شوې او داسې ویل کېږي چې دواړو لورو د اختلاف په ټکو بېرته بحث پیل کړی دی.

د سولې په دغو خبرو کې که چېرې امریکا او طالبان د جګړې د پای ته رسولو هوکړې ته ورسېږي، نو ښایي ټاکنې نورې هم وځنډېږي، تر څو له امریکا وروسته طالبان له افغان لوري سره د راتلونکي نظام د جوړېدو په اړه خبرې وکړي. داسې هم ویل کېږي، چې په افغانستان کې د راتلونکو ولسمشریزو ټاکنو لپاره د مهال وېش اعلان، د نوماندانو نوملیکنه او په ټوله کې د دې پروسې پیل، تر ډېره د سولې لپاره پر طالبانو د فشار راوړلو په موخه ترسره کېږي؛ که نه په روانو حالاتو کې چې له طالبانو سره د سولې خبرې روانې دي، ښایي د دې خبرو د وروستۍ مثبتې یا منفي پایلې پورې ټاکنې همداسې ځنډېلې پاتې شي.

د ټاکنو وروستۍ پایلې: په افغانستان کې ډېر کله د ټاکنو د وروستیو پایلو له اعلان سره سم د ځینې نوماندانو له لوري اعتراضونه کېږي او د پروسې پر روڼتیا نیوکې پیل کېږي. د ۱۳۸۸هـ ش کال په ولسمشریزو ټاکنو کې عبدالله عبدالله او حامد کرزی دوه مخکښ نوماندان وو چې د ټاکنو د پایلو پر سر یې ډېر جنجالونه وکړل. دغه‌راز د ۱۳۹۳هـ ش کال ولسمشریزو ټاکنې کې د وروستیو پایلو پر سر بیا د اشرف غني او عبدالله عبدالله ترمنځ دومره جنجالونه رامنځته شول چې بالاخره د دواړه مخکښو ټاکنیزو ډلو ترمنځ ائتلافي حکومت رامنځته شو.

د امریکا د دفاع پخواني وزیر رابرټ ګېټس په خپلو یادښتونو په کتاب کې لیکي چې «د اوباما حکومت غوښتل په افغانستان کې د ۱۳۸۸هـ ش کال په ولسمشریزو ټاکنو کې لاسوهنه وکړي، ټاکنې له اصلي نېټې وځنډوي او د اپوزیسیون د بریا لپاره کار وکړي، لیکوال وایي د اوباما حکومت په لوی لاس غوښتل د یوه مستقل هېواد د ټاکل شوي ولسمشر د لرې کېدو لپاره کار وکړي.» د ګېټس دغه وینا په افغانستان کې د ټاکنو پر مهال د بهرنیو هېوادو د لاسوهنې ښکاره بېلګه بیانوي.

د ۱۳۹۳هـ ش کال ولسمشریزې ټاکنې هم له ورته برخلیک سره مخ وې، سره له دې چې د ټاکنو کمیسیون پر ټولو چارو لسګونو بهرنیو څارونکو څارنه کوله؛ خو بیا هم د داسې درغلیو تورونه رامنځته شول چې د ټاکنو پایلې یې جنجالي کړې او په پای کې د امریکا د بهرنیو چارو وزیر جان کیري په منځګړیتوب ائتلافي حکومت رامنځته شو.

د افغانستان د راتلونکو ولسمشریزو ټاکنو برخلیک یو ځل بیا په همدې مسئله پورې هم تړلی ښکاري. که د کمیسیون له د اعلان شوي مهال وېش سره سم رښتیا هم ټاکنې وشوې، نو ښه داده چې د ټاکنو لپاره اوسنی رامخته شوې ټاکنیزې ډلې د تېرو ټاکنو او د هېواد او هېوادوالو وضعیت ته په کتلو سره، د خلکو واقعي رایې او پرېکړې ته غاړه کیږدي او د بهرنیو کړیو په واسطه نه درغلي وکړي او نه هم درغلیو ته لار هواره کړي.

پای

ارتباط با ما:

ایمیل: info@csrskabul.com - csrskabul@gmail.com

وب سایت: www.csrskabul.com -- www.csrskabul.net

شمارۀ تماس دفتر: (+93) 202564049 - (+93) 784089590

محقق و مسؤول تحلیل هفته: ضیاءالاسلام شیرانی (+93) 764747548 zi.shirani@gmail.com

محقق و مسؤول نشر تحلیل هفته: احمدشاه راشد (+93) 784249421 ahmadshahr786@gmail.com